

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Самсонов М.І.

Банківське регулювання - одна з функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Під регулюванням банківської діяльності розуміють насамперед створення відповідної правової бази. По-перше, це розроблення та ухвалення законів, що регламентують діяльність банків (наприклад, Закон про центральний банк країни, Закон про банки і банківську систему). По-друге, це ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування банків, у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив. Вони базуються на чинному законодавстві і конкретизують, роз'яснюють основні положення законів.

Державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у таких формах:

I. Адміністративне регулювання: реєстрація банків і ліцензування їх діяльності, встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків, застосування санкцій адміністративного чи фінансового характеру, нагляд за діяльністю банків, надання рекомендацій щодо діяльності банків.

II. Індикативне регулювання: встановлення обов'язкових економічних нормативів, визначення норм обов'язкових резервів для банків, встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій, рефінансування банків, кореспондентських відносин та інше.

Регулювання кредитних відносин центрального банку з комерційними.

Видача позик комерційним банкам (під їх боргові зобов'язання та шляхи переобліку, їх портфеля, векселів - рефінансування) Національним банком безпосередньо впливає на обсяг їх пасивів, а тим самим - і їх активних (кредитних) операцій. Важливий метод у цій групі - процентна політика центрального банку: встановлений рівень процентів за його кредитами виступає фактором регулювання попиту

на кредит. Особлива дієвість рефінансування та процентної політики Національного банку України зумовлена особливостями організації ринку кредитних ресурсів держави: перепродажем кредитних ресурсів Ощадного банку іншим комерційним банкам через Національний банк.

Встановлення економічних показників регулювання діяльності комерційних банків

Це найчисленніша група методів емісійно-кредитного регулювання. При інфляції НБУ збільшує норми резервування (на сучасному етапі норма - 17% капіталу банку). У такому випадку зв'язуються грошові кошти комерційних банків. Об'єм грошової маси стає меншим, її інфляційний тиск знижується. Коли в економіці спостерігається зниження об'ємів виробництва, НБУ зменшує норми резервування. Грошові засоби вивільняються, що призводить до росту інфляції, розвитку виробництва і збільшення зайнятості.

У регулюванні грошового обігу важливу роль відіграють структурні показники діяльності комерційного банку: рівень ринку його активних операцій, максимальний розмір ризику на одного позичальника, частка великих позичок тощо. Співвідношення окремих груп пасивів і активів регулюється через показники поточної та довгострокової ліквідності балансу банку.

Зараз уже всім зрозуміло, що емісія стала необхідною, хоча вона і дає явний інфляційний ефект, оскільки 1% приросту грошової маси дає 1,2-1,5% приросту інфляції. Причини здійснення емісії такі: відсутність зовнішнього фінансування і кредитування з боку міжнародних фінансових інститутів унаслідок значного державного внутрішнього і зовнішнього боргу.

Поряд з регулюванням емісії важливу роль у функціонуванні грошової системи відіграють методи регулювання самого руху грошей. Ці методи специфічні для сфери готівкового і безготівкового обороту.

Обіг готівкових грошей регулюється правилами, встановленими Національним банком. Вони визначають загальний порядок проведення готівково-грошових (відповідно до назви підрозділу, що здійснює операції з готівкою) операцій банками та їх клієнтами - юридичними особами.